

Jacenty Mastej

Urzeczywistnianie się Kościoła w czasach Jan Pawła II : zarys problematyki

---

Biblioteka Teologii Fundamentalnej 1, 125-131

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. JACENTY MASTEJ

URZECZYWISTNIANIE SIĘ KOŚCIOŁA
W CZASACH JANA PAWŁA II
ZARYS PROBLEMATYKI

Kościół Chrystusowy, który posiada Boską genezę, nie tylko zaistniał w określonym czasie, ale także nieustannie urzeczywistnia się w historii. Jego istotne elementy są niezienne i chronią jego tożsamość. Natomiast w wymiarze historycznym, dziejowym oraz ludzkim Kościół nieustannie się staje, rozwija, rozrasta i uświęca – rodzi się w nowych członkach, gdy włącza je do wspólnoty przez wiarę i chrzest święty; ubogaca się, doskonali wewnętrznie i odradza, kiedy przybywa mu dóbr duchowych i wzrasta w świętości. Urzeczywistniająca się na przestrzeni dziejów *Ecclesia* tworzy własną historię.

Pontyfikat Jana Pawła II to pewien historyczny okres rodzenia się i urzeczywistniania Kościoła. Ten czas wyznaczają dwie daty: 16 października 1978 i 2 kwietnia 2005 roku. Jako ludzie wierzący byliśmy nie tylko obserwatorami historii Kościoła w czasie pontyfikatu Papieża Polaka, ale także kreatorami tej historii – jej twórcami, uczestnikami nieustannej eklezjogenezy. I choć zakończył się pontyfikat Jana Pawła Wielkiego, to urzeczywistnianie się Kościoła wciąż się dokonuje – nieustannie trwa. Kościół pozostaje wciąż dynamiczny i młody – żyje, także świętością służby Bożego Jana Pawła II.

Ks. dr JACENTY MASTEJ – doktor teologii fundamentalnej; pracownik Instytutu Teologii Fundamentalnej KUL JP II.

Niniejsze opracowanie nie stanowi całościowego zaprezentowania tematu. Autor pragnie jedynie przedstawić krótki zarys problematyki urzeczywistniania się Kościoła w czasach Jana Pawła II. Mając na uwadze trzy podstawowe funkcje Kościoła: prorocką (nauczycielską), kapłańską (liturgiczną) i królewską (pasterską), zostaną poruszone jedynie wybrane aspekty, które reprezentatywnie ukazują permanentną eklezjogenezę ze szczególnym wyekspozowaniem udziału Papieża Polaka.

I. NAUCZYCIEL WIARY

Nauczanie, przepowiadanie, głoszenie, proklamowanie to jedna z funkcji Kościoła, która została mu powierzona przez Jezusa Chrystusa. Nauczanie Jezusa z Nazaretu, a następnie apostołów i ich następców wpisało się w genezę Kościoła i pozostaje w służbie jego nieustannego wzrostu i rozwoju. Poprzez przepowiadanie Dobrej Nowiny Kościół – wspólnota Bosko-ludzka – realizuje się w rzeczywistości historycznej zarówno w wymiarze doczesnym, jak i nadprzyrodzonym.

Jan Paweł II orędzie Chrystusowe przekazywał w licznych dokumentach: encyklikach, adhortacjach, listach, katechezach, homiliach, przemówieniach i orędziach. Jednak należy zauważyć nie tylko bogactwo (jakościowe i ilościowe) papieskiego nauczania, ale także fakt, że wypływało ono z głębokiej wiary, było jego dzieleniem się wiarą z braćmi, swoistym świadectwem wiary, umacnianiem braci w wierze. Wiara Jana Pawła II – co sam wielokrotnie podkreślał – była nierozzerwalnie związana ze wspólnotą eklezjalną, a swój początek miała w sakramencie chrztu świętego w wadowickim kościele.

Życie Jana Pawła obrazuje prawdę, że Kościół rodzi, umacnia i podtrzymuje wiarę poszczególnych wiernych. Osoba żyje wiarą wspólnoty, zaś wspólnota ubogaca się wiarą osoby wierzącej. Zarówno wspólnota eklezjalna, jak i osoby wierzące uczestniczą w procesie przyjmowania rzeczywistości wiary i jej przekazywania. Przekazywanie wiary, dzielenie się nią – czyli świadectwo wiary – sprawia, że się ona umacnia, a tym samym umacnia się wspólnota eklezjalna.

Wciąż wymowne pozostaje dla nas świadectwo wiary Jana Pawła II – świadka Chrystusowego Kościoła. Ojciec święty nie tylko mówił o potrzebie składania świadectwa wiary, ale świadczył – żył tak jak nauczał. W życiu Jana Pawła II aktualne były słowa papieża Pawła VI, przywoływane także przez naszego Rodaka: „człowiek współczesny bardziej potrzebuje świadków niż nauczycieli, a jeśli słucha nauczycieli, to takich, którzy są świadkami”¹. Nie mamy wątpliwości co do tego, że Jan Paweł II był nauczającym świadkiem. Jesteśmy przekonani, że nauczanie Papieża Polaka, zakorzenione w wierze Kościoła i poparte świadectwem jego życia, przyczyniło się do wzrostu Kościoła i nieustannie temu służy.

II. ŚWIADEK EUCHARYSTII

Podjmując zagadnienie funkcji uświęcającej Kościoła w służbie permanentnej eklezjogenezy, zwrócimy uwagę na Eucharystię, która zawsze była w centrum życia i nauczania Jana Pawła II. W encyklice *Ecclesia de Eucharistia* Ojciec święty podkreśla, że ustanowiona w Wieczerniku podczas Ostatniej Wieczerzy Eucharystia została przez Chrystusa powierzona Kościołowi jako „dar najcenniejszy”², a jej sprawowanie jest dla wspólnoty Kościoła świętą i zbawczą czynnością.

Papieska teologia Eucharystii ukazuje jej wspólnototwórczy charakter. Kościół pielgrzymujący, celebrując Eucharystię, nieustannie podtrzymuje i pogłębia komunię z Trójjedynym Bogiem oraz komunię pomiędzy wiernymi³. Eucharystia jest sakramentem wspólnoty i zjednoczenia (*koinonia*). Wspólna uczta eucharystyczna posiada moc jednoczącą wszystkich jej uczestników. Eucharystia zatem buduje Kościół, gdyż tworzy komunie między ludźmi – Kościół gromadzi się i jednoczy podczas sprawowania Eucharystii.

Doskonale pamiętamy tysiące wiernych gromadzących się na Eucharystii pod przewodnictwem Jana Pawła II. Wielu z nas nosi w sobie doświadczenie żywego Kościoła, zjednoczonego na Eucharystii – Kościoła wciąż

---

¹ PAWEŁ VI. Adhortacja apostolska *Evangelii nuntiandi*. Watykan 1975 nr 31; zob. EE 49.

² EdE 2.

³ Tamże 34.

młodego, rodzącego się i umacnianego dzięki niej. Jakże wymowne było skupienie Jana Pawła II w czasie sprawowania Mszy św., nawet wtedy, gdy celebrował ją z udziałem wielotysięcznej rzeszy wiernych.

W czasie pielgrzymek (104 podróży zagranicznych) w centrum papieskich spotkań z wiernymi zawsze była Eucharystia. W tym kontekście lepiej rozumiemy papieskie nauczanie: Kościół sprawuje Eucharystię, ale także Eucharystia czyni Kościół⁴. Dzięki temu wzajemnemu współdziaływaniu budowane jest jedno Ciało. Kościół święty i uświęcający, karmiąc się tym samym Ciałem Chrystusa, tworzy wspólnotę świętych i uświęcających się. Uczestnicy Eucharystii stają się jednym Ciałem, a tajemnica ich zjednoczenia dopełnia się w sakramentalnej komunii. Eucharystia ma charakter eklezjalny i eklezjotwórczy, jest ona celebrowana we wspólnocie kościelnej i dzięki niej rodzi się, gromadzi, urzeczywistnia, dojrzewa, uświęca i uobecnia w świecie. Tym samym Eucharystia rodzi Kościół, a Kościół jest wspólnotą eucharystyczną – nauczał Jan Paweł II.

W bardzo osobistym słowie o Eucharystii, w swej ostatniej encyklice, Ojciec święty pozostawił świadectwo swej miłości do Eucharystii: „Kilka lat temu obchodziłem pięćdziesiątą rocznicę moich święceń kapłańskich. Doznaję dziś łaski, że dane mi jest ofiarować Kościołowi tę encyklikę o Eucharystii w Wielki Czwartek *przypadający w dwudziestym piątym roku mojej posługi Piotrowej*. Czynię to z sercem pełnym wdzięczności. Od ponad pół wieku, począwszy od pamiętnego 2 listopada 1946 roku, gdy sprawowałem moją pierwszą Mszę św. w krypcie św. Leonarda w krakowskiej katedrze na Wawelu, mój wzrok spoczywa każdego dnia na białej hostii i kielichu, w których czas i przestrzeń jakby «skupiają się», a dramat Golgoty powtarza się na żywo, ujawniając swoją tajemniczą «teraźniejszość». Każdego dnia dane mi było z wiarą rozpoznawać w konsekrowanym chlebie i winie Boskiego Wędrowca, który kiedyś stanął obok dwóch uczniów z Emaus, ażeby otworzyć im oczy na światło, a serce na nadzieję (por. Łk 24, 13-35)”⁵.

2 kwietnia 2005 roku Bóg zechciał przyjąć ofiarę z życia złożoną Mu przez Jana Pawła II. Tego właśnie dnia, krótko po wieczornej Eucharystii

⁴ Tamże 1-25.

⁵ Tamże 59.

stii, w wigilię uroczystości Bożego Miłosierdzia, Jan Paweł II stanął twarzą w twarz wobec tego Wędrowca. Przejście Papieża Polaka do domu Ojca miało miejsce w ustanowionym przez niego Roku Eucharystii. Nasuwa się analogia: jak Chrystus przed swoją śmiercią pozostawił uczniom Eucharystię, tak Jan Paweł II odszedł do Ojca w roku, który ustanowił dla całego Kościoła Rokiem Eucharystii. W takim kontekście papieskie wskazanie na Eucharystię nabiera testamentalnego znaczenia.

III. SŁUGA MIŁOŚCI

Misja Kościoła realizowana jest także przez funkcję pasterską. Jan Paweł II swoją posługę na Stolicy św. Piotra rozumiał jako służbę Chrystusowi i człowiekowi, dlatego swoją ojcowską miłością ogarniał wszystkich ludzi, o czym świadczą między innymi specjalne listy adresowane do dzieci, młodzieży, rodzin, kapłanów, artystów, ludzi cierpiących czy w podszłym wieku. Jakże wymowne były papieskie spotkania z ludźmi chorymi, cierpiącymi, niepełnosprawnymi czy starszymi. Wielkie znaczenie dla całego Kościoła miało ustanowienie przez niego Światowego Dnia Chorego oraz związane z nimi coroczne papieskie orędzia.

Jan Paweł II przez prawie 27 lat przewodził Kościołowi w miłości. W tym czasie wspólnota eklezjalna obdarzona przez Boga miłością, przekazywała ją człowiekowi, rodziła do miłości, umacniała i podtrzymywała miłość poszczególnych wiernych. Wierzący, żyjąc miłością wspólnoty, ubogacali Kościół swoją miłością. Zarówno cała wspólnota eklezjalna, jak również poszczególni wierni uczestniczyli w procesie przyjmowania miłości, służenia jej oraz jej przekazywania. Tym samym *agape* dynamizowała życie Kościoła, który jawił się jako sakrament miłości – żyjący miłością, wcielający *agape* w świat i historię, w poszczególne osoby i całe społeczności.

Jan Paweł II doskonale rozumiał, że charakterystyczną cechą wspólnoty eklezjalnej ma być miłość Boga i bliźniego: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13, 35). W czasie spotkań z wiernymi Jan Paweł II wielokrotnie przypominał, że miłość chrześcijańska powinna przejawiać się w życiu osobistym, rodzinnym, małżeńskim, sąsiedzkim, zawodowym, parafialnym oraz narodowym. Miłość pełna wrażliwości, życzliwości, poświęcenia,

oddania winna być skierowana do wszystkich ludzi – w tym także do nieprzyjaciół (sam dał temu wyraz przebacząc swemu niedoszłemu zabójcy). Bezinteresowna miłość, mająca swe źródło w Bogu, jest cechą wyróżniającą wspólnotę eklezjalną spośród innych ludzkich wspólnot. W całokształcie codziennego życia konkretne czyny miłości zwracają na siebie uwagę w zestawieniu z brakiem miłości, nienawiścią, obojętnością i grzechem.

Nasz Wielki Rodak słowem i życiem pokazywał, że miłość buduje Kościół w wymiarze wertykalnym i horyzontalnym. W wymiarze wertykalnym miłość Boga do człowieka nieustannie uświęca i odradza wspólnotę eklezjalną, a miłość człowieka do Boga przyczynia się do wzrostu i agapetologicznego spełnienia się Kościoła. Zaś w wymiarze horyzontalnym wzajemna diakonia międzyludzka, jak również miłość chrześcijan do świata, przyczynia się do wzrostu cywilizacji miłości – do przepajania spraw tego świata miłością Bożą. Zatem nie chodzi tu tylko o miłość humanitarną, altruistyczną, ale o egzystencjalną *agape*, życiową postawę służby wpływającą z wiary w Jezusa Chrystusa.

Jan Paweł II miał także świadomość tego, że miłość czyni Kościół wiarygodnym. Kościół powierzona sobie przez Jezusa misję winien spełniać w diakonii – na wzór Syna Człowieczego, który „nie przyszedł, aby Mu służyło, lecz żeby służyć i dać swoje życie na okup za wielu” (Mk 10, 45). Kościół w czasach Jana Pawła II stawał się czytelnym znakiem Bożej miłości, gdyż był wrażliwy na ludzki ból i nędzę (duchową i materialną), stawał po stronie pokrzywdzonych i cierpiących, śpiesząc im z konkretną pomocą.

* * *

Kościół Chrystusowy trwa od prawie 2 tysięcy lat. W tym czasie powstało i upadło wiele społeczności ludzkich, a *Ecclesia Christi* żyje – dzięki Bożej sile otrzymanej od swego Założyciela. Ustanowiony przez Boga Kościół jest święty i stanowi zarazem wspólnotę uświęcającą się. Wspólnota eklezjalna, znajdując się nieustannie „w drodze”, potrzebuje permanentnej odnowy, gdyż nie jest jeszcze w pełni doskonała. Jan Paweł II swoją osobą, słowem, dziełem i osobistą świętością życia wpływał na oblicze Chrystusowego Kościoła. Podczas niemal 27 letniej posługi biskupa Rzymu troszczył się o to, aby Kościół był wierną ikoną Chrystusa.

BIBLIGRAFIA

- DULLES A.: *Blask wiary. Wizja teologiczna Jana Pawła II*. Tłum. A. Nowak. Kraków 2003.
- JAN PAWEŁ II: *Ecclesia de Eucharistia*. Watykan 2003.
- *Ecclesia in Europa*. Watykan 2003.
- *Katechezy. Kościół*. Kraków–Ząbki 1999.
- KAMIŃSKI R.: *Urzeczywistnianie się Kościoła dzisiaj*. W: *Teologia pastoralna*. T. 1: *Teologia pastoralna fundamentalna*. Red. R. KAMIŃSKI. Lublin 2000 s. 151-159.
- Kościół w czasach Jana Pawła II*. Red. M. RUSECKI, K. KAUCHA, J. MASTEJ. Lublin 2005.
- PRZYGOĐA W.: *Istota i posłannictwo Kościoła*. W: *Teologia pastoralna*. T. 1: *Teologia pastoralna fundamentalna*. Red. R. KAMIŃSKI. Lublin 2000 s. 117-149.
- RUSECKI M.: *Urzeczywistnianie się Kościoła dziś*. „Universitas Gedanensis” 1994 nr 10 s. 5-14.
- SZOSTEK A.: *Człowiek drogą Kościoła. Główne linie pontyfikatu Jana Pawła II*. „Ethos”. Numer specjalny: *Po pożegnaniu*. 2005 s. 45-53.

ZUSAMMENFASSUNG

Der vorliegende Artikel versucht, den Problematikumriß von der Verwirklichung der Kirche Jesu Christi im Pontifikat von Johannes Paul II. darzulegen.

Den Aposteln und ihren Nachfolgern wurde von Christus das Amt übertragen, in seinem Namen und in seiner Vollmacht zu lehren, zu heiligen und zu leiten. Diese dreifache Sendung der Kirche in Betracht ziehend stellte man den Prozess einer permanenten Kirchengenese dar. Der Verfasser macht den Versuch, dabei die besondere Rolle und Bedeutung des vorletzten Bischofs von Rom hervorzuheben.

Der Artikel stellt die Art und Weise des Papstes aus Polen dar, der durch seine außergewöhnliche Persönlichkeit, sein Wort und Gesamtwerk, nicht zuletzt auch durch eigene persönliche Lebensheiligkeit, das gegenwärtige Antlitz der Kirche Christi beeinflusste.